

O Centar za stratešku analizu

Centar za stratešku analizu (CSA) je nezavistan, neprofitabilan, nevladin think-tank koji okuplja mlade istraživače i eksperte iz oblasti društvenih nauka sa ciljem izrade analiza, studija, publikacija i preporuka javnih politika. Centar se bavi istraživanjima iz oblasti bezbednosti, hibridnog rata, digitalne bezbednosti, međunarodnih odnosa i geopolitike. Cilj nam je da ponudimo precizne i kvalitetne analize koje će dati svoj doprinos u vidu odgovora na strateške izazove.

Centar se zalaže za promociju evropskih vrednosti i jačanje transatlantske saradnje. Centar za stratešku analizu nastoji da promoviše preporuke javnih politika zasnovanih na strateškim analizama.

Misija Centra za stratešku analizu (CSA) je da ponudi stratešku viziju kroz naučne principe, precizne analize i programe kako bi se ostvario sveobuhvatan uvid u fenomene bezbednosti, hibridnog rata, sajber bezbednosti, geopolitike i međunarodnih odnosa.

Metodologija istraživanja

Tokom izrade istraživanja primenjeno je više metoda naučnog istraživanja:

- analiza (funkcionalna i komparativna)
- metode analize sadržaja
- dedukcija
- sinteza

Opštom metodom analize istraživanje je nastojalo da utvrdi vezu između rezultata istraživanja na određenom prostoru i vremenu. Metodom funkcionalne analize pokušava se utvrditi procena trenutnog stanja javnog mnjenja o aktuelnim globalnim dešavanjima u svetlu krize u Ukrajini. Metodom komparativne analize pokušava se utvrditi sličnost između događaja u Srbiji i u Ukrajini po pitanju teritorijalnog integriteta. Metodom klasifikacije pokušava se prema utvrđenim rezultatima definisati konkretan stav građana Republike Srbije o ključnim pitanjima aktuelnih globalnih dešavanja u svetlu krize u Ukrajini. Osnovnim metodom dedukcije istraživanje se fokusira da na osnovu opštih stavova dođe do zaključka u vezi uticaja na formirane stavove u odnosu na izvor informisanja. Metodom sinteze nastoji se da spajanjem više pojedinačnih stavova i stavljanjem u međusobnu vezu dođemo do određenog opšteg saznanja o pitanju stavova građana Srbije o o aktuelnim globalnim dešavanjima u svetlu krize u Ukrajini.

Primarni cilj ispitivanja stavova građana Srbije je kako shvataju geopolitičku poziciju Srbije pod uticajem aktuelnih dešavanja u Ukrajini.

Praktični cilj istraživanja je osnova za dalje proučavanje međuzavisnosti, preliivanja i faktora koji utiču na opredeljenja građana Srbije i njihovih spoljnopolitičkih preferencija a u vezi sa aktuelnim globalnim dešavanjima u Svetu. Ovo istraživanje može biti osnov za dalje proučavanje na osnovu čega građani Srbije zasnivaju svoje stavove, šta su dominantni faktori za zasnivanje vrednosnog suda kod građana Republike Srbije. Upotreba ovog istraživanja kao referentnog za sagledavanje uticaja na stavove građana Srbije koji mogu biti plod aktivnih mera.

Uvod u istraživanje

Centar za stratešku analizu sproveo je svoje prvo istraživanje stavova građana o aktuelnim globalnim dešavanjima u svetlu Ukrajinske krize. Istraživanje je započeto 23. februara 2022. do 18. aprila 2022. godine. Reprezentativan uzorak je obuhvatio 1,236 ispitanika metodom slučajnog uzorka na teritoriji Republike Srbije.

Teme istraživanja su bili stavovi građana Srbije prema spoljnopolitičkim partnerima Srbije i krizi u Ukrajini¹. Istraživanje je sprovedeno u periodu veoma intenzivnog medijskog izveštavanja po pitanju globalnih odnosa, u svetlu ruske agresije koja je izdašno pokrivena od strane svih mainstream medija u Srbiji.

Istraživanje je bilo rodno neutralno zasnovano bez podele na polove. Anketa je obuhvatila punoletne građane Republike Srbije, po starosnim grupama od 18-29 godine – **19,9%**, od 30-49 godina – **42,7%**, više od 50 godina – **37,4%**. Prema stepenu obrazovanja visoko obrazovani čine **69,9%**, srednje obrazovanje imaju – **37,4%** i ispitanici koji imaju osnovno obrazovanje učestvuju sa **1,9%**. Dominatno učešće u istraživanju zauzima visoko obrazovana populacija, što možemo dovesti u vezu sa spremnošću, motivacijom i otvorenošću za iznošenjem stavova. Na osnovu procentne zastupljenosti vidi se visoka zainteresovanost za aktuelna spoljnopolitička pitanja kod visoko obrazovane populacije.

Najveći broj ispitanika se o aktuelnim globalnim dešavanjima u svetlu agresije na Ukrajinu informiše putem društvenih mreža - **42,2%**, zatim medijskih portala - **40,5%** dok se svega - **9,7%** informiše putem televizije, a **1,8%** preko štampanih medija. Ispitanici se u najvećem procentu – **82,7%** informišu koristeći internet izvore - društvene mreže i portali, što i korespondira sa činjenicom da je anketa sprovedena putem online servisa **Google Survey alata**.

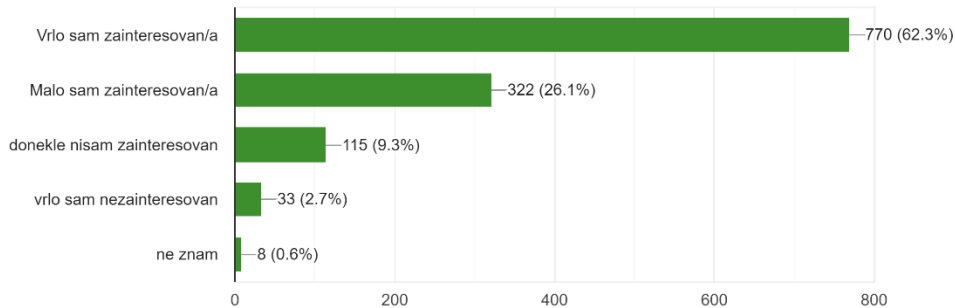
---

¹ Istraživanje je započeto u oči ruske agresije na Ukrajinu i trajalo je prvih 53 dana rata

Koliko ste zainteresovani za geopolitiku?

1,236 responses

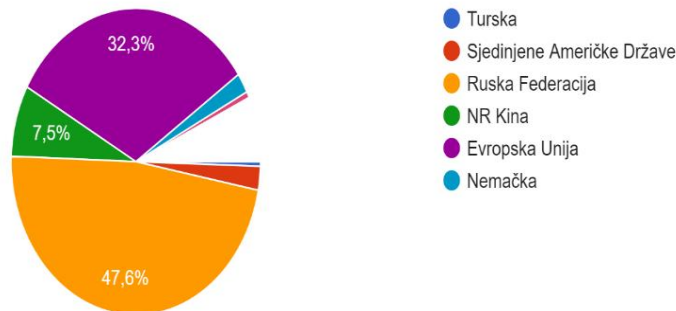

Ispitanici su izjavili u procentu od **62,3%** da su veoma zainteresovani za geopolitičke teme što daje poseban kvalitet ovom istraživanju u pogledu osnovanosti odgovora na pitanja iz istraživanja.

Rezultati sprovedenog istraživanja

47,6% ispitanika smatra Rusku Federaciju najvećim političkim partnerom Srbije, dok **32,3%**

Koga smatrate najvećim političkim partnerom Srbije?

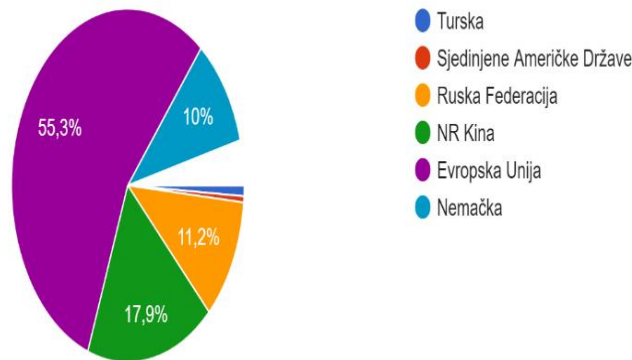
smatra da je to Evropska Unija, dok NR Kinu **7,5%** vidi kao najvećeg političkog partnera Srbije. Nadpolovična većina građana vidi tkz. Istočnu alternativu kao najvećeg političkog partnera Srbije.

Dok Evroatlantski blok prepoznaje 36% građana. Ovakve rezultate istraživanja direktno dovodimo u vezu sa nerešenim pitanjem dijaloga između Beograda i Prištine. Građani spoljnopolitičke odnose dominantno posmatraju u svetlu nerešenog statusa Kosova. Dugotrajno negovanje percepcije o Ruskoj Federaciji kao zaštitniku srpskog nacionalnog interesa u međunarodnoj areni direktno se reflektuje na stavove građana po pitanju spoljnopolitičkog partnerstva.

Na pitanje koga smatrate najvećim ekonomskim partnerom Srbije građani smatraju da je to

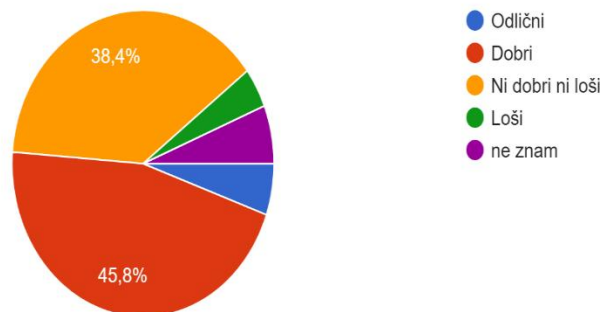
Koga smatrate najvećim ekonomskim partnerom Srbije?

Evropska Unija - **55,3%** dok **10%** posebno apostrofira Nemačku. NR Kina zauzima svoje drugo mesto sa - **17%** dok se Ruska Federacija nalazi na trećem mestu sa - **11,2%**. Rezultati ankete pokazuju da populacija ispitanika donekle prepoznaje najveće ekonomske partnere Republike Srbije. Rezultati u

ovom pogledu direktno korespondiraju sa promocijom stranih direktnih investicija od strane predstavnika vlasti u Srbiji. Građani Srbije prepoznaju i identifikuju države članice EU kao ključne ekonomske partnere jer su upoznati iz kojih država dolaze ulagači i u koje države oni izvoze svoje proizvode i usluge. Na ovom mestu potvrđuje se teza da se percepcija građana bazira na ličnom iskustvu, ali i na porukama koje šalju nosioci vlasti u Srbiji. NR Kina se identifikuje kao drugi najvažniji partner ispred Ruske Federacije. NR Kina je svoju popularnost bez presedana doživela tokom korona krize i kroz promociju dve akvizicije pre svega Železare Smederevo i RTB Bor. Ove dve ključne kineske investicije su naširoko promovisane u javnosti. NR Kina se česte promoviše kao poželjno i dobro tržište za Srbiju, koje može biti alternativa za EU, do zapravo 70% investicija dolazi iz EU u periodu od 2000-2020.

Kako ocenjujete trenutne odnose Srbije i Turske?

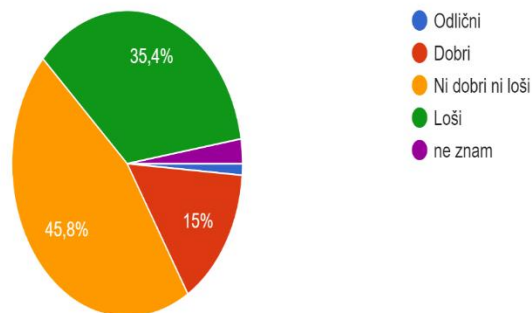

Građani Srbije sa **45,8%** ocenjuju odnose sa Turskom kao dobre, ukoliko pogledamo da njih **5%** ocenjuje kao odlične

zaključujemo da preko 50% građana pozitivno ocenjuje odnose sa Turskom. Odnose kao loše ocenjuje 4,2% građana dok ostatak ispitanika njih 38,4% ocenjuje kao ni dobre ni loše. Zanimljivo je da 6,1% ne zna kakvi su odnosi Srbije i Turske. Pozitivna ocena odnosa Srbije i Turske direktno je u vezi sa dolaskom turskih investicija u industrijske sektore koji su bili razoreni u periodu tranzicije, kvalitet i promocija političkih odnosa dve države pozitivno se odražava na percepciju građana. Možemo zaključiti da je ocena odnosa sa Turskom pozitivna jer nikada nisu zabeleženi negativni komentari na račun turske politike prema Srbiji. Negativni komentari i narativi nisu zabeleženi ni u mejnstrim medijima ni od strane nosilaca vlasti. Zanimljiv prilog ove teze ide okolnost kada je u javnost procurela informacija da je predsednik Turske obećao pomoć Kosovu oko članstva u NATO-u, negativni komentari su izostali već je „problem“ odložen do razgovora dva predsednika. Nakon toga nesporazum je medijski „zatrpan“ drugim stvarima i građani su ga jednostavno zaboravili ili je problem u „međuvremenu nestao“.

Kako ocenjujete trenutne odnose Srbije i Sjedinjene Američke Države?

35,4% ispitanika ocenjuje odnose sa SAD kao loše. **45,8%** kao ni dobre ni loše. Ovaj podatak nas upućuje na neophodnost informisanja građana o prirodi i karakteru odnosa Srbije i SAD. Građani nemaju pristup informacijama o karakteru odnosa dve države, već svoju

percepciju baziraju na osnovu dostupnih informacija. Na poboljšanje percepcije odnosa sa SAD utiče pozitivna kampanja povodom Vašingtonskog sporazuma, aktivnosti USAID Srbija, donacije komande Američke vojske za Evropu civilnoj infrastrukturi u Srbiji. Kao jedan faktor koji dominantno utiče na ocenu odnosa može se uzeti nerešeni status dijaloga Beograd-Priština. Formiranje i disperzija globalnih i lokalnih interpretacija srpsko-američkih odnosa u velikoj meri zbunjuje građane te u tome pronalazimo veliki broj neodlučnih ispitanika. Ukupno 16,1% građana pozitivno ocenjuje odnose dve države.

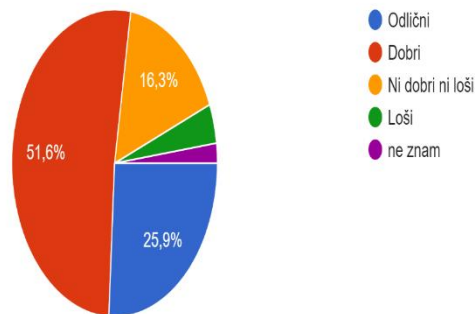
Jedan od faktora koji svakako utiče na sagledavanje srpsko-američkih odnosa jeste i rat u Ukrajini. U velikoj meri informacije u javnom prostoru su preuzele narativ iz devedesetih godina sa iskrivljenim analogijama. Prisustvo pro-ruske propagande na društvenim mrežama, lažnih vesti i istorijskih falsifikata direktno je u vezi sa percepcijom odnosa Srbije i Amerike.

Na osnovu dostupnih informacija u dominantnim izvorima informisanja ispitanika (portali i društvene mreže) koji su pod uzurpacijom pro-ruskog narativa koji se koristi za širenje anti-američke kompanije uz najčešću upotrebu događaja iz 1999. kao i velikim brojem lažnih vesti zasnovanih na emotivnim manipulacijama i pogrešnim interpretacijama informacija putem kojih se satanizuje SAD.

77% ispitanika pozitivno ocenjuje trenutne odnose Srbije i Ruske Federacije, od čega 25,9% ove odnose vidi kao odlične, dok 51,6% ih ocenjuje kao dobre. 16,3% odnose vidi kao ni dobre ni loše. A 4% kao loše. U svetlu rata u Ukrajini intenziviran je obim i sadržaj pro-ruskih narativa u javnom prostoru, međutim ovakva ocena odnosa se ne razlikuje od ranijih istraživanja što

Kako ocenjujete trenutne odnose Srbije i Ruska Federacija?

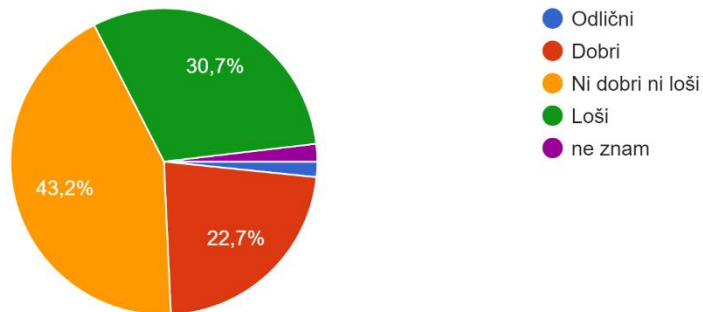
pokazuje stabilnu konstantu stavova građana Srbije po pitanju Ruske Federacije. Ono što dominira kada su u pitanju odnosi dve države jeste nerešeno pitanje Kosova, političke tenzije u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori. Velika količina dezinformacija, lažnih vesti i pro-kremaljskih sadržaja na svim kanalima komunikacija svoj rezultat ima u oceni

odnosa između dve države. Deklarativan stav Rusije po pitanju nepriznavanja Kosova mora se uzeti kao dominantan faktor u oceni odnosa dve države, jer ekonomski odnosi nisu na značajnijem nivou kao ni prisustvo ruskih direktnih ulaganja u Srbiju. Istovremeno pozitivan stav prema Ruskoj Federaciji bazira se na uopštenom poznavanju odnosa uz prisustvo javnog promovisanja veza dve države u odbrambenom sektoru.

Svega 24% ispitanika ocenjuje odnose Srbije i EU pozitivno. Njih 30,7% ih ocenjuje kao loše, dok 43,2% kao ni dobre ni loše. Ukoliko uporedimo odgovore ispitanika po pitanju ekonomskog

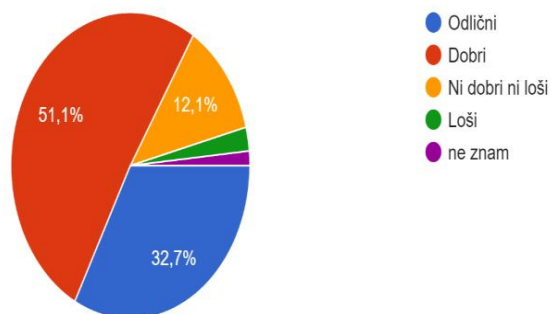
Kako ocenjujete trenutne odnose Srbije i Evropska Unije?

partnerstva uočavamo da većina ispitanika vidi EU kao glavnog partnera Srbije, dok odnose kao loše ocenjuje 30,7%. Građani ne dovode u vezu ekonomske benefite statusa kandidata sa prilagođavanjem politike Srbije kao kandidata za EU. EU se često percipira kao isporučilac zahteva i pritisaka. Izostaje identifikacija građana sa faktičkim stanjem u pogledu vrednosti i interesa. Politički odnos EU i Srbije zahvaljujući vrlo slaboj medijskoj prisutnosti srpskih zvaničnika koji se bave evrointegracijama nije dovoljno objašnjen građanima što protivnici ulaska Srbije u EU obilato koriste zloupotrebljavajući taj deo medijskog prostora za plasiranje priča o ucenama EU, poistovećivanju EU sa NATO i predstavljajući EU kao zaštitnika Prištinskih institucija i glavnog krivca za nesprovođenje Briselskog sporazuma. Istovremeno anti-evropski narativ je zastupljen i na društvenim mrežama kroz širenje i modifikovanje dezinformacija i obmanjujućeg sadržaja po pitanju društvenog i političkog života u EU, prelivanje kineskih i ruskih anti-EU sadržaja na srpskom jeziku je takođe prisutno i svoj uticaj ima kada je reč o stavovima građana Srbije.

Ovaj deo istraživanja pokazuje da Kinu najveći broj građana Srbije doživljava kao najvećeg prijatelja od svih stranih država. Tradicija gajenja tog osećaja kod građana Srbije traje još od vremena vlasti Slobodana Miloševića

Kako ocenjujete trenutne odnose Srbije i NR Kina?

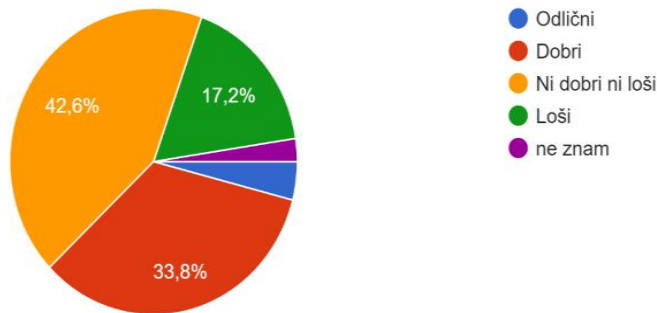

pre 2000.godine kada je kineskim građanima omogućen lak ulazak u Srbiju, otvaranje malih radnji, preko identifikovanja kroz prikaz žrtava u kineskoj ambasadi 1999. uz prećutkivanje da je NR Kina prihvatila ne samo izvinjenje već i novčano obeštećenje za porodice žrtava i samu zgradu. Kineska strana je najviše poverenja dobila od strane građana Srbije sprovođenjem vakcina diplomatije kada je u javnom etru nakon isporuke vakcina za vreme pandemije Kovid19 predstavljena kao opšti spasilac putem medija, istovremeno je izostalo predstavljanje pomoći od strane EU. Najveći broj svih vrsta medija vrlo retko je objavljivao negativne sadržaje o NR Kini, a kada bi se pojavio neki ubrzo bi bio prekriven sadržajima o „spašavanju“ Smedereva i Bora kroz kineske investicije.

Najbitnije zapažanje je da stav o NR Kini nije zahvaćen novonastalom polarizacijom društva po pitanju rata u Ukrajini, stoga nije došlo bilo kakvih negativnih izjava koje bi joj kao „prijatelju broj 1“ nanele štetu u vidu manjeg broja procenata građana sa pozitivnim stavom.

Kako ocenjujete trenutne odnose Srbije i SR Nemačka?

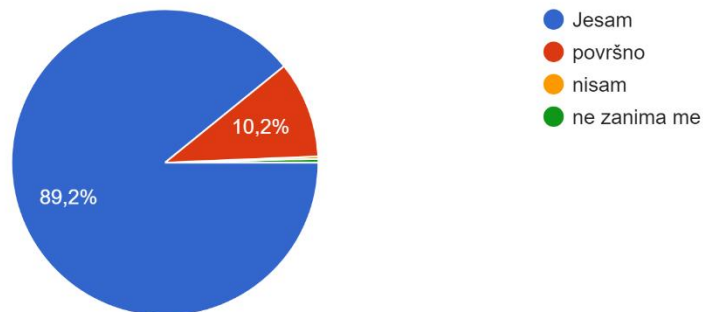

37% ispitanika ocenjuje odnose sa SR Nemačkom kao pozitivne, dok 42,6% ih vidi kao ni dobre ni loše. 17,2% ispitanika ocenjuje kao loše. Zanimljivo je da ocena odnosa u pogledu ni dobrih ni loših ima svoje poklapanje sa stavovima po pitanju odnosa Srbije sa EU. Što ukazuje da ispitanici imaju dominantno neutralan stav o prirodi ovih odnosa, pak građani Srbije gotovo za 10% više veruju u odnose Srbije i SR Nemačke, nego Srbije i EU. Ovakav odnos je razumljiv jer je SR Nemačka najveći pojedinačni ulagač u Srbiju.

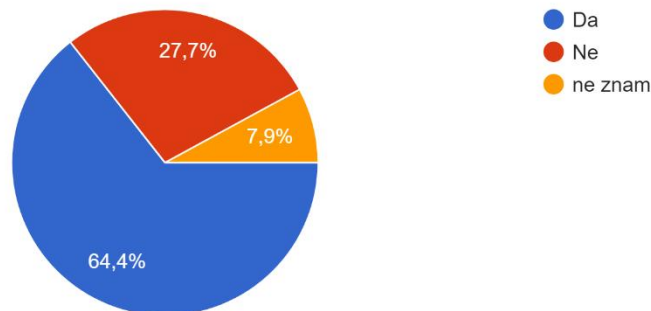

Da li ste upoznati sa rusko-ukrajinskom krizom?

Građani su najvećim delom upoznati sa rusko-ukrajinskom krizom, odnosno ruskom agresijom na Ukrajinu jer je istraživanje započeto pre napada na Ukrajinu. Kao što je istraživanje pokazalo izvori njihovih saznanja su dominantno preko interneta odnosno društvenih mreža.

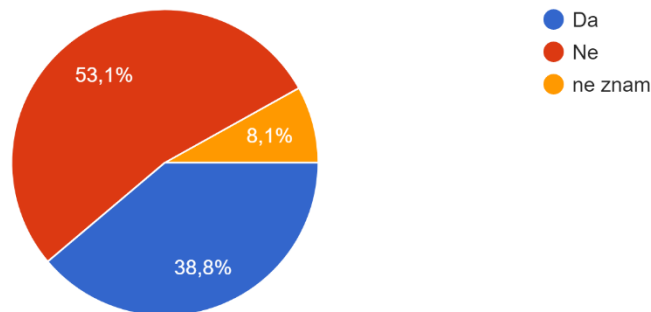
Da li strateški interesi Ukrajine ugrožavaju Rusku Federaciju?

Građani u 64,4% veruju da Ukrajina svojim strateškim interesima ugrožava Rusku Federaciju. Stabilan broj od 27,7% ne misli tako. Ovakav rezultat je plod izloženosti permanentnoj kampanji na izvorima informisanja koji favorizuju Rusku Federaciju i nekritički prenose pro-ruski narativ. U prethodnom periodu zabeleženo je emitovanje dezinformacija, koje je svoje prelivanje doživelo i u Srbiji, a na temu „biološkog oružja“. Mediji su kompletnu dezinformaciju prenosili kao verodostojnu. Popularni obmanjujući narativi o „širenju“ NATO na ruske granice takođe su bili veoma zastupljeni uz prećutkivanje činjenice da se Ruska Federacija graniči sa NATO-om od osnivanja i da od 14 država sa kojima se graniči samo 5 su članice NATO-a. Na ovom mestu možemo konstatovati da građani nisu upoznati na istinit način i da nemaju saznanje o potezima Ukrajine, već su im dostupna opravdanja za rusku agresiju.

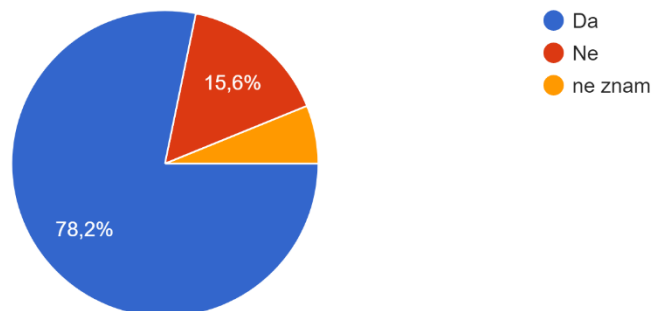
Da li Rusija ima pravo da odredi spoljnopolitički pravac Ukrajine?

Većina ispitanika **53,1%** smatra da Rusija nema pravo da odredi spoljnopolitički pravac Ukrajine. Ukoliko ovo pitanje dovedemo u korelaciju sa prethodnim pitanje zaključićemo da građani u najvećem broju prihvataju pro-ruske teze da se Rusija brani u Ukrajini. Da nije tako, onda bi odgovori na ugrožavanje Ruske Federacije morali bi ti u poklapanju sa ovim pitanjem.

Ovakav rezultat odgovora je u direktnoj vezi što građani Srbije su izloženi ruskom narativu koji kaže „**mi štitimo naš narod**“ dok istovremeno vrše agresiju u cilju sprečavanja spoljnopolitičkih pravaca Ukrajine.

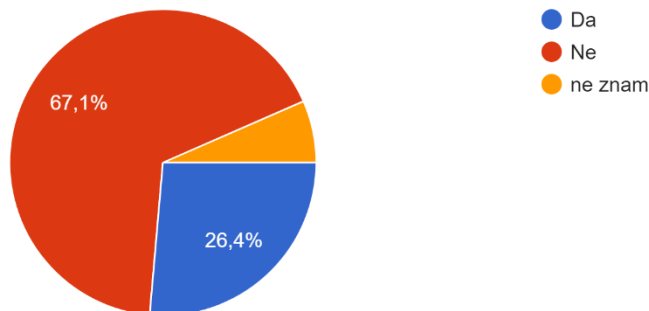
Da li NATO i Amerika zloupotrebljavaju Ukrajinu u sukobu sa Ruskom Federacijom?

78,2% građana veruje da je Ukrajina zloupotrebljena od NATO i Amerike što je u direktnoj vezi sa prisustvom, izlaganju i dostupnosti propagandnih ruskih narativa koji ovom tezom opravdavanju agresiju na Ukrajinu. Građani nisu dovoljno informisani o odbrambenoj i bezbednosnoj saradnji na koju Ukrajina ima pravo u skladu sa Poveljom Ujedinjenih Nacija. Sa druge strane 78,2% pokazuje dominaciju ruskog viđenja sukoba, iz čega možemo zaključiti da je Ruska propaganda uspešna u Srbiji.

Da li Srbija treba da se pridruži sankcijama EU prema Ruskoj Federaciji zbog kršenja teritorijalnog integriteta Ukrajine?

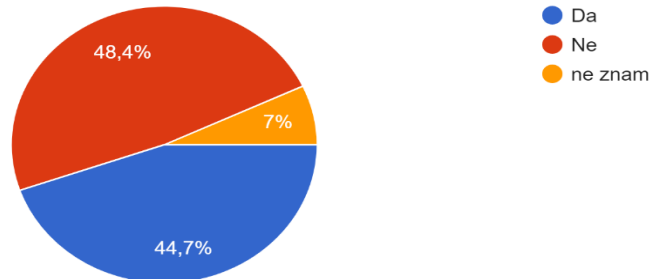

U trenutku sastavljanja ove ankete Ruska Federacija još nije izvršila invaziju na Ukrajinu. Pitanje je postavljeno u odnosu na nagoveštaje SAD i EU da će doći do zavođenja sankcija u slučaju napada.

67% građana smatra da ne treba uvoditi sankcije Ruskoj Federaciji, dok **26,4%** smatra da treba. Po pitanju ekonomske saradnje građani su prepoznali EU kao glavnog partnera, dok je Rusija ocenjena kao vodeći spoljnopolitički partner Srbije. Postoji nekoliko objašnjenja za ovakav stav građana. Prvi potencijalni razlog ogleda se u mogućnosti ulaganja veta na prijem Kosova u OUN. Kao jedan od glavnih temelja Srpsko-Ruskih odnosa je uloga „zaštitnika“ u međunarodnoj areni. I ako nikada nije povedena temeljna naučna i javna debata o stvarnim i pretpostavljenim koristima i ishodima. Drugo uporište, za ovakav naklonjen stav može se pronaći u istorijskim razlozima. Istorijski odnosi Srbije i Rusije su često plod poklapajućih kulturnih matrica. Kao treći potencijalan razlog može se smatrati gasna 100% zavisnost od Rusije, koja se u javnosti često zloupotrebljava u smislu da će u slučaju poskupljenja gasa kao odgovora na eventualno uvođenje sankcija doći do katastrofalnih posledica po privredu Srbije.

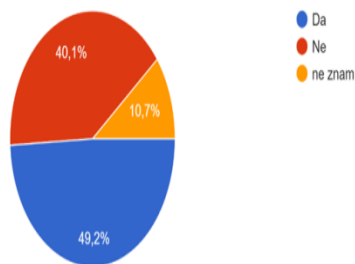
Da li Srbija treba da postane članica Evropske Unije?

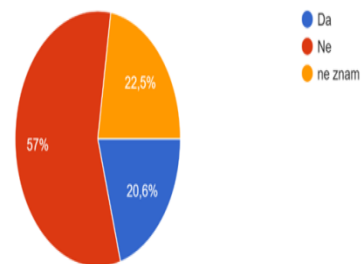
Javnost je tako reći podeljena u tesnu korist stava da Srbija ne treba da postane članica EU. 7% ispitanika nije opredeljeno po ovom pitanju. EU pesimizam proizilazi iz široke rasprostranjenosti i dostupnosti anti evropskih stavova na dominantnom izvoru informisanja, a to je internet. Lako dostupni, uprošćeni, zavodljivi i tematski anti-EU sadržaji lako pronalaze svoj put do ispitanika, dok sadržaji koji se odnose na benefite, partnerstva i finansijsku pomoć Srbiji ne predstavljaju konkurenciju u navedenim kategorijama kada je reč o internetu u srpskom informacionom prostoru.

Kognitivna disonanca kod ispitanika: 49% podržava Rusiju u priznanju nezavisnosti Donjecka i

Da li podržavate Rusiju u priznavanju nezavisnosti Donjecka i Luganska?

Da li priznavanje Donjecka i Luganska pozitivno utiče na stav o Kosovu?

Luganska, dok istovremeno 57% smatra da ovo priznanje ne utiče pozitivno na stav o Kosovu. Ovako oprečni odgovori su plod primene pro-ruskih aktivnih mera u opravdavanju ruskih vojnih ciljeva, dok istovremeno postoji svest da ruska upotreba kosovsko predsedana ne doprinosi pozitivnom ishodu u vezi sa Kosovom. Istovremeno podržavanje delovanja koje se ocenjuje kao

Centar za stratešku analizu

www.czsa.org

office@czsa.org

negativno za srpski nacionalni interes moguće je objasniti samo jednom rečju prisustvo² propagande na internetu.

Istraživanje sprovedi:

Darko Obradović

Dr Ilija Životić

Uroš Babić

Biljana Šahrimanjan Obradović

Dr Ratomori Antonović

---

² <https://euvsdisinfo.eu/category/ukraine-page/>